

Mistä palkkaerot?

Tiedän, että tämä juttu aiheuttaa monissa närää. Palkkoja kannattaa kuitenkin katsella eri kanteilta, eikä tosiasioista pidä laistaa. Tässä tulee yksi näkökulma.

Viime aikoina on kohistu lastentarhanopettajien palkoista. Tilannetta on kärjistänyt kuntien hiljainen sopimus tiettyjen julkisen alan tehtävien palkoista eli palkkakartellista. Julkinen puoli muistuttaa monessa suhteessa monopolitaloutta, johon kuuluvat muiden muassa kartellit.

Helsingin seudun kuntien palkkasopimukset kirvoittivat kiivaan keskustelun muutenkin palkoista. Ydinkysymykseksi muodostui, miksi monissa pitkää koulutusta vaativissa ammateissa palkat ovat niin pienet. Toistuvasti tuotiin esille lastentarhanopettajat ja kirjastonhoitajat. Molempia mainittuja ammatteja on vaikeahko päästä opiskelemaan, ja opinnot vievät aika pitkän ajan.

Nykyään on saatavissa kattavia tilastoja peruspalkoista ja todellisista kokonaisansioista. Ne poikkeavat paljon. Esimerkiksi voi ottaa Finnairin lentäjien palkat. Alkupalkan väitetään olevan kolmisen tonnia. Todellinen keskipalkka on kaksin- tai kolminkertainen.

Vertailen seuraavassa vain muutamassa ammatissa maksettujen kuukausipalkkojen keskiarvoja. Poimin esimerkkejä noin tonnin välein. Arvioin, miten valituissa tapauksissa toimen haltija on korvattavissa?

Aloitetaan lastentarhanopettajasta. Ammatin peruspalkka on reilut 2500 euroa. Jos lastentarhanopettaja sairastuu, sijainen on kohtalaisen helppo löytää. Kyllähän nyt kuka tahansa, etenkin perheenäiti pärjää pienen lapsilauman kanssa päivän pari.

Mennään sitten tonnin verran ylöspäin vaikka lukion tai ammatillisen koulun opettajaan. Jos puu-, betoni- tai putkityön opettaja ei pääse töihin, varaope lyhyeksi aikaa voidaan järjestää vaivoitta. Voidaan harjoitella vähän raaka-aineiden järjestämistä ja työkalujen huoltamista. Ja lukiossa pärjäävät hyvin vanhat epäpätevät jäävät.

Kivutaan ammattiin, jonka tyypillinen palkka on neljä ja puolitonnia, vaikkapa yliopiston tai korkeakoulun matikanopettajaan. Jos meneillään on differentiaalilaskennan laaja kurssi, sijaista stressin takia kotiin jääneelle opettajalle on jo aika työläs löytää. Minäkään en enää siinä pärjäisi.

Jos lentoperämies Manninen päättää lähteä hyppelemään mäkeä ja lykkimään lylyä, hänen tilalleen pitää saada joku paikkaaja. Jos työnantaja ei suostu lomapyyntöön, Manninen lähtee kuitenkin, koska hänellä on vankka kansan tuki. Mistä lentoyhtiö ottaa sijaisen? TE-toimiston jonostako?

Noustaan vielä palkkaportaita tonni ylös. Firman myynti- tai markkinointipäällikkö tienanee kuusi ja puoli tonnia. Jos hän päättää nostaa kytkintä ja panttaa irtisanomistaan viime tinkaankin, mistä saadaan nopeasti uusi tykki tilalle. Jos tilauksia ei tulekaan vanhaan tahtiin, aletaan pian suunnitella porukan lomauttamista.

Yksi arvostetuimmista ammateista on lääkäri. Alaa on vaikea päästä päästä lukemaan. Kun on valmistunut, työpaikka on varma ja arvostus taattu. Tavallisen arvauskeskukseen lääkärin löytäneen vielä aika helposti. Mutta jos aivoja tai muita tärkeitä elimiä leikkelevät kirurgit päättävät lähteä joukolla toisiin hommiin, koko sairaalan toiminta lamaantuu, ja tulee ruumiita.

Teknistyvä yhteiskunta sekoittaa palkkojen loogista muodostumista. Jotkut niukahkot tiedot ja taidot omaavat ekspertit voivat horjuttaa ydintoimintoja. Hyvä esimerkki on lennonjohtajat.

pajen.fi